

VIRTUÁLNÍ UMĚLECKÁ KNIHOVNA

Květa Hartmanová, Knihovna Uměleckoprůmyslového musea v Praze

Virtuální umělecká knihovna (VUK) je na smluvním základě a bez právní subjektivity založené virtuální společenství následujících knihoven: Knihovna Uměleckoprůmyslového musea v Praze, knihovna Národní galerie v Praze, knihovna Moravské galerie v Brně a knihovna Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze. Tyto čtyři knihovny se rozhodly společně vytvořit projekt, který by nabídl nové služby jejich uživatelům, a zároveň díky kterému by mohly prohloubit a rozšířit svou vlastní spolupráci.

O jednotlivých knihovnách

Knihovna Uměleckoprůmyslového musea v Praze

Vznik knihovny je úzce spojen se založením Uměleckoprůmyslového musea v Praze v roce 1885. Cílem UPM bylo shromažďovat výtvarně hodnotné předměty řemeslné výroby a uměleckého průmyslu a jejich vystavování působit na vkus veřejnosti. Důležité poslání v tomto osvětovém zájmu zaujímal i knihovna. Vznikla současně s muzeem a v roce 1887 byla otevřena pro veřejnost, která ji záhy začala pilně navštěvovat.

V současné době je Knihovna UPM největší českou veřejnou odbornou knihovnou specializovanou na výtvarné umění a příbuzné obory (architektura, sochařství, malířství, kresba, grafika a užitá grafika, umělecké řemeslo, umělecký průmysl, design, fotografie, teorie a kritika umění, památková péče, restaurátorství atd.). Ve svých fondech má 165 000 svazků knih, výstavních a aukčních katalogů a odborných časopisů a zpřístupňuje prezenčně své fondy nejširší veřejnosti. Návštěvníci knihovny mají díky grantu MŠMT také přístup k databázi Art Full Text.

Co se týče technického vybavení knihovny, má lokální počítačovou síť (2 servery, 19-PC, z toho 7 pro čtenáře), od roku 1998 připojení k internetu, od roku 2001 rádiovými pojítky o rychlosti 10 Mb/s. Od roku 1995 knihovna zpracovává své fondy v databázi T-Series, a to nejen monografie a výstavní katalogy, ale i články z časopisů a ze sborníků. V roce 1998 vystavila své webové stránky na internetu (<http://www.knihovna.upm.cz>). Prostřednictvím TinWebu (instalovaném na Linux serveru) zpřístupňuje i kopii elektronického katalogu. Od roku 2001 provádí systematickou retrokatalogizaci svého fondu (s knihou v ruce) a záznamy nových přírůstků i z retrokatalogizace dodává do Souborného katalogu ČR. Fondy knihovny jsou zatím zpracovány v AKS od roku 1968, časopisecké články od roku

1995. Díky grantu VISK 8 se Knihovna UPM zapojila v roce 2002 do Jednotné informační brány.

Knihovna Národní galerie v Praze

Knihovna Národní galerie zpřístupňuje svým čtenářům rozsáhlý fond publikací zaměřených na oblast výtvarného umění – malířství, sochařství, grafiku, architekturu a dějiny umění. Fond knihovny je shromažďován od roku 1880 a v současné době čítá 90 000 svazků. Čtenářům je k dispozici 700 titulů odborných časopisů českých i zahraničních, z toho 56 aktuálně odebíraných.

Specifickou součástí fondu jsou výstavní, sbírkové a aukční katalogy, zajímavá je i sbírka publikací o orientálním umění. Veřejnosti zpřístupňuje knihovna své fondy k prezenčnímu studiu.

Knihovna Národní galerie pracuje s knihovnickým systémem T Series, záznamy do této databáze zpracovává od roku 1993 (monografie, výstavní, sbírkové a aukční katalogy, seriály, články z časopisů a sborníků). Zároveň se zpracováním nových přírůstků probíhá i retrokatalogizace, a také knihovna Národní galerie svými záznamy přispívá do Souborného katalogu ČR. K počítačové síti knihovny, do které jsou nyní zapojeny i příruční knihovny jednotlivých sbírek Národní galerie, je připojeno 10 PC, z toho 4 pro uživatele. Na internet bylo před realizací projektu VUK napojeno 9 PC vytáčeným spojením o rychlosti 64 Kb/s. Od roku 2002 zpřístupňuje knihovna své záznamy prostřednictvím TinWebu formou hostingu na serveru Ústavu výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze (<http://sd.ruk.cuni.cz/tinweb/ng/tw>).

Knihovna Moravské galerie v Brně

Dlouhá historie knihovny sahá až do roku 1873, kdy bylo v Brně založeno Moravské uměleckoprůmyslové muzeum. Odborná knihovna byla od počátku jeho součástí a zřízením čítárny o deset let později byla otevřena pro veřejnost. Od vzniku Moravské galerie v roce 1961 je provozována v jejím rámci.

V současné době sídlí knihovna v Pražákově paláci na Husově 18 a přes 120 let nepřetržitě funguje jako veřejná odborná knihovna se specializovaným knižním fondem. Nabízí ke studiu více jak 120 000 publikací z oblasti užitého i volného výtvarného umění, architektury, historie a kultury a řadu domácích a zahraničních odborných časopisů. Čtenáři mají přístup i do specializovaných zahraničních databází.

Knihovna Moravské galerie v Brně zpracovává svůj knižní fond od roku 1997 v systému T Series. V knihovně je 12 PC, z toho 5 ve studovně pro uživatele. Na jednom počítači ve studovně je nainstalován program pro

nevidomé a slabozraké, který čte těmto tělesně postiženým přes scanner jakýkoli text. Připojení na internet je realizováno prostřednictvím radiového spoje, rychlost připojení je 128 Kb/s. Knihovna je připojena na celogalerijní počítačovou síť. Elektronický katalog je na internetu vystaven pro veřejnost od roku 2003 prostřednictvím TinWebu a přistupovat do něj lze z webových stránek Moravské galerie (<http://www.moravska-galerie.cz>).

Knihovna Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze

Již od založení školy v roce 1885 byla její nedílnou součástí i knihovna. Sloužila a slouží především pedagogům a studentům VŠUP, pro veřejnost je přístupná pouze k prezenčnímu studiu. Základní fond knihovny tvoří ca 55 000 knih (monografie, encyklopedie, slovníky, katalogy výstav, sborníky prací, videokazety, vázané časopisy atd.). Knihovna odebírá 45 titulů zahraničních a 55 titulů českých odborných časopisů.

Tematické zaměření knihovního fondu odpovídá zaměření ateliérů VŠUP podle uměleckých oborů. Knihovní fond není volně přístupný, pouze periodika běžného roku jsou k dispozici k prezenčnímu studiu ve studovně.

Knižní fond je zpracováván od roku 1993 do knihovnického systému T Series. V současnosti jsou katalogizovány všechny nové knižní přírůstky a zároveň probíhá retrokatalogizace (s knihou v ruce), takže tato databáze obsahuje záznamy knižního fondu od roku 1946. V knihovně je dohromady 5 PC, z toho 3 pro čtenáře – na dvou je přístupný internet, třetí počítač ve studovně slouží pouze jako elektronický katalog. Katalog knihovny před zapojením do projektu VUK nebylo možné prohlížet ani na síti školy, ani na internetu.

Příprava a realizace projektu

Při přípravě projektu VUK jsme si uvědomovali, že všechny čtyři knihovny mají řadu společných rysů, ze kterých mohou vycházet. Jednak je spojuje obsahová příbuznost jejich knižních fondů týkajících se dějin architektury, výtvarného umění, uměleckého řemesla, designu a fotografie. Spojením těchto fondů, které se vzájemně doplňují, lze vytvořit komplexní informační zdroj pro oblast umění.

Dalším společným znakem je skutečnost, že AKS T Series, ve kterém všechny čtyři knihovny zpracovávají své fondy, podporuje jak formát UNIMARC (a mohou bez problému přejít na MARC 21), tak i katalogizaci dle AACR2. Knihovny mají také implementovány on-line katalogy a zpřístupňují tak své fondy veřejnosti.

Samozřejmě existují i rozdíly mezi našimi knihovnami, zde to bylo především rozdílné vybavení knihoven výpočetní technikou a softwarem a ukázalo se také, že nejednotnost existuje i v oblasti katalogizace fondů.

Z charakteristik jednotlivých knihoven uvedených v předchozí kapitole vyplývá, že Knihovna UPM byla nejlépe vybavena výpočetní technikou i potřebným softwarem a byla tedy plně připravena na realizaci projektu VUK. Aby se mohly i ostatní knihovny zapojit do tohoto projektu, bylo nutné dovybavit je příslušným softwarem tak, aby bylo možné tuto spolupráci zahájit. Bylo třeba zakoupit software Z39.50 server pro knihovny NG, MG a VŠUP, pro VŠUP také TinWeb verze 11 a Konverzní modul + profil UNIMARC – monografie (aby mohla vystavovat svůj katalog na internetu), TinWeb verze 11 pro VUK a v Národní galerii v Praze bylo nezbytné zkvalitnit připojení k internetu.

Společným rysem našich knihoven (zejména knihoven muzeí a galerií) je také skutečnost, že jsou pouze jedním z oddělení většího celku, který má většinou jiné cíle a priority a drží finanční prostředky. Prosadit v těchto knihovnách nové služby založené na využívání informačních technologií je proto velmi obtížné. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli, že se pokusíme získat potřebné finanční prostředky z grantu VISK 8/B Jednotná informační brána.

Zpracovali jsme společný projekt, podali žádost o grant a z prostředků, které se nám podařilo z grantu VISK 8 získat, jsme nakoupili potřebný software. Jeho instalace probíhala ve spolupráci s Ústavem výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze, se správci sítí v jednotlivých knihovnách a s ing. Alešem Horákem z oddělení automatizace Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci, který instaloval TinWeb. Vlastními silami byly realizovány webové stránky VUK a Národní galerie v Praze na vlastní náklady zkvalitnila své připojení k internetu. Nyní by měli být připojení rychlostí 2Mb/s.

Základní cíle Virtuální umělecké knihovny

Již při přípravě projektu jsme se zamýšleli nad tím, jaké cíle by měla VUK splňovat a co všechno chceme jejím prostřednictvím dosáhnout. Uvědomovali jsme si, že VUK by měla díky novým možnostem spolupráce našich knihoven zejména rozšířit nabídku služeb pro odbornou veřejnost. Virtuální katalog a další vyhledávací nástroje, které jsme v rámci VUK chtěli provozovat, by měly sloužit především našim čtenářům, a katalogizace pomocí stahování záznamů, oborový tezaurus atd. by měly fungovat pouze jako nástroje, které mají tyto služby zkvalitnit a lépe zpřístupnit.

Vůči odborné veřejnosti jsme si v rámci VUK stanovili následující cíle:

- virtuálně sjednotit fondy zúčastněných knihoven a zajistit veřejnosti přístup k fondům těchto knihoven prostřednictvím Virtuálního katalogu VUK

- vytvořit jednotné zastřešující prostředí pro uživatele z oblasti výtvarného a užitého umění formou webové stránky
- poskytovat různé knihovnické služby takto oborově zaměřené uživatelské obci
- zajistit přístup k elektronickým zdrojům na základě multilicenci
Očekávali jsme, že díky propojení našich katalogů prostřednictvím protokolu Z39.50 server budeme moci realizovat následující činnosti:
- koordinovat oborově zaměřenou akvizici zejména encyklopedické a periodické literatury
- zahájit užší spolupráci v oblasti jmenné katalogizace fondů. Knihovny sdružené v projektu VUK spolupracují v oblasti katalogizace již delší dobu, ale teprve využití protokolu Z39.50 server jim umožňuje rozvinout tuto spolupráci na širší bázi. Tím, že se účastnické knihovny rozhodly vytvořit společný virtuální katalog, získaly možnost využít tento katalog pro stahování záznamů.
- koordinovat spolupráci knihoven i v oblasti věcného zpracování fondů. Ukazuje se, že v oblasti věcného zpracování panuje v zúčastněných knihovnách značná nejednotnost a tato nejednotnost se zvýraznila právě vytvořením Virtuálního katalogu VUK. Jedním z našich úkolů se tedy stalo tuto nejednotnost postupně odstranit.

Spolupráce se Souborným katalogem ČR

Vrátím se ještě k otázce, proč knihovny zapojené do VUK tolik spolupracují na stahování záznamů z Virtuálního katalogu VUK a z katalogů dalších knihoven při katalogizaci svých fondů. Knihovny UPM, NG a MG sice již několik let přispívají svými záznamy do Souborného katalogu ČR, ale přebírání záznamů z tohoto zdroje nelze pro naše knihovny příliš využívat, protože obsahová shoda je velmi malá. Jedním z důležitých zdrojů akvizice knihoven muzeí a galerií je totiž vzájemná výměna publikací (např. v Knihovně UPM činí výměna ca 30% celé akvizice). Díky tomuto způsobu získávání dokumentů se do fondů muzejních knihoven často dostávají velmi cenné publikace, výstavní katalogy i časopisy z produkce českých i zahraničních muzeí, které ve fondech jiných knihoven nejsou. Spolupráce knihoven muzeí a galerií se Souborným katalogem ČR je tedy významná zejména v tom, že tento souborný katalog obohacují o unikátní záznamy; pro vlastní katalogizaci fondů muzejních knihoven se však příliš využít nedá.

V následující tabulce jsou uvedena data tří knihoven zúčastněných na projektu VUK o jejich dodávání záznamů do Souborného katalogu ČR¹: Knihovny Uměleckoprůmyslového musea v Praze (ABE 310) a knihoven

¹ Údaje jsou ze dne 22.7.2005.

Národní galerie v Praze (ABE 400) a Moravské galerie v Brně (BOE 303). Termínem nové záznamy rozumíme ty záznamy, ve kterých je buď knihovna jediným vlastníkem dokumentu, nebo dodala záznam do Souborného katalogu ČR v kvalitě, která nebyla jiným záznamem na téže dílo překonána.

Sigla knihovny	Počet záznamů v SK	Počet nových záznamů	Vyjádřeno v %
ABE 310	27 825	18 255	66
ABE 400	7 552	6 408	84
BOE 303	8 657	5 440	63

Výše uvedená data zcela jasně potvrzují již zmiňovanou skutečnost o unikátnosti dokumentů získávaných do našich knihoven.

Ve druhé tabulce jsou zpracovány údaje o vzájemné shodě záznamů ve všech třech knihovnách.

Sigla knihovny	ABE 310	ABE 400	BOE 303
ABE 310	--	772	1 470
ABE 400	772	--	463
BOE 303	1 470	463	--
Celkem	2 242	1 466	1 933
Vyjádřeno v %	8	16	22

Tato tabulka nám ukazuje počet záznamů o dokumentech, které vlastní zároveň ostatní knihovny, a které by mohly být využity pro stahování záznamů. Kdyby katalogy účastnických knihoven VUK byly propojeny již na počátku zahájení spolupráce se Souborným katalogem ČR, znamenalo by to, že Knihovna UPM by teoreticky mohla získat při katalogizaci 8 % záznamů stažením z knihoven NG a MG, Knihovna NG 16 % záznamů a knihovna MG až 22% záznamů. Připočteme-li k tomu skutečnost, že pro stahování záznamů máme přednastaveny ještě další zdroje (ze zahraničních např. Library of Congress, National Library of Canada), je zřejmé, že propojení našich knihoven díky protokolu Z39.50 server je pro přebírání katalogizačních záznamů velmi výhodné. Máme tak velkou šanci, že poměrně velkou část záznamů pro naše katalogy nebudeme muset vytvářet sami, ale můžeme je získávat z jiných zdrojů. Tímto způsobem se nám jistě podaří nejen urychlit katalogizaci nových přírůstků, ale i retrokatalogizaci těch částí fondů knihoven, které dosud nejsou v jiných databázích zpracovány.

Činnost Virtuální umělecké knihovny

Aby mohla být spolupráce knihoven v rámci VUK zahájena, musela být podepsána smlouva, ve které se smluvní strany dohodly na podmínkách, za jakých bude tato spolupráce a činnost VUK realizována.

Knihovna UPM byla určena koordinátorem této spolupráce a metodickým centrem VUK a plní tyto úkoly:

- spravuje na svém serveru webovou stránku VUK a zajišťuje všechny činnosti spojené s provozem a aktualizací této stránky
 - účastní se tvorby a aktualizace Virtuálního katalogu VUK
 - dodržuje platná pravidla a standardy pro zpracování dokumentů
 - metodicky vede ostatní knihovny při budování Virtuálního katalogu VUK
 - poskytuje služby jako účastník VUK
 - podílí se na zajišťování multilicencí pro VUK
 - zajišťuje přístup uživatelů k elektronickým zdrojům za podmínek daných multilicencemi
 - účastní se koordinace akvizice
 - koordinuje práce při přípravě a tvorbě uměleckého tezauru
- Účastnické knihovny se na základě podepsané smlouvy:
- účastní tvorby a aktualizace Virtuálního katalogu VUK
 - dodržují platná pravidla a standardy pro zpracování dokumentů
 - poskytují služby široké odborné veřejnosti, pravidla a ceny služeb se řídí Knihovními řády a Ceníky služeb jednotlivých knihoven VUK
 - mají právo průběžně měnit nabídku i ceny služeb
 - podílí se na zajišťování multilicencí pro VUK
 - zajišťují přístup uživatelů k elektronickým zdrojům za podmínek daných multilicencemi
 - účastní se koordinace akvizice
 - podílí se na přípravě a tvorbě uměleckého tezauru

Informace o VUK lze získat prostřednictvím samostatné webové stránky – <http://vuk.upm.cz> (česká a anglická verze), kde lze nalézt základní informace o projektu VUK, o účastnických knihovnách a o službách, které VUK poskytuje. Propagaci VUK samozřejmě zajišťují všechny knihovny zúčastněné na projektu VUK.

Služby poskytované VUK

Knihovny sdružené ve VUK v současné době poskytují návštěvníkům tyto služby:

Virtuální katalog VUK

Virtuální katalog je realizován pomocí technologie T Series / TinWeb pro souborné katalogy. Pomocí T Series Z39.50 serveru je k dispozici tzv. replikovaný souborný katalog. Databáze jsou zpřístupňovány pro vyhledávání pomocí protokolu Z39.50, jednou denně T-Series Z39.50 server vytváří index pro prohledávání databází. Databáze je možné prohledávat všechny současně nebo každou zvlášť.

Pomocí TinWeb je k dispozici tzv. virtuální souborný katalog. Vyhledávání je zadáváno v centrální instanci TinWebu, tato instance dotazy přeposílá na TinWeby dílčích knihoven a výsledek vyhledání prezentuje najednou. TinWeby dílčích knihoven běží nad aktuální databází (MG, VŠUP) nebo nad kopií databáze knihovny (UPM, NG).

Záznamy dokumentů jsou zpracovány v jednotlivých knihovnách v různé retrospektivě, informace o tom naleznete na stránce, na které je i vstup do Virtuálního katalogu VUK – <http://vuk.upm.cz/tinweb>.

Příklady vyhledávání ve Virtuálním katalogu VUK

Následující obrázek ukazuje vstupní obrazovku Virtuálního katalogu VUK. Pod obrázkem domečků jsou přednastaveny vstupy do katalogů jednotlivých knihoven.

Virtuální umělecká knihovna

[Listování](#)

v názvech knih od

[Hledání](#)

knihy podle následujícího zadání

název

Výsledky budou zobrazovány po záznamech

[Otevření uloženého vyhledávacího profilu](#)

Příklad č. 1: Listování v názvech knih – vyhledáván název Josef Čapek. Výsledky hledání jsou zobrazeny po 10 záznamech, za stručnou citací je uvedena zkratka knihovny, ve které se dokument nachází. Kliknutím na název dokumentu se dostanete na podrobnosti záznamu v katalogu příslušné knihovny.

[UPM]10, [NG]10, [MG]10, [VSUP]10,

☐	Josef Čapek / Bohumír Mráz. - 1. vyd.. - Praha : Horizont, 1987. - 199 s. : ob. obr. [UPM]
☐	Josef Čapek : 1887-1945 [Bratislava, 1981] / Úvod. štúdiu naps. Jaroslav Slavík. - Bratislava : Galéria mesta Bratislavy, [1981]. - Nestr. : obr. včet. bar., 2 príl. [NG]
☐	Josef Čapek : dětem / [Text, koncepce výst. Jaroslav Slavík ; angl. překlad Richard Drury ; výst. České muzeum výtvarných umění 20.12.1995-4.2.1996]. - Praha : České muzeum výtvarných umění, 1995. - 60 s. : obr. včet. barev. ISBN 80-7056-0428 [NG]
☐	Josef Čapek : the humblest art [VSUP]
☐	Josef Čapek : kněžní grafika a obálky / text Jaroslav Slavík ; Národní knihovna (Praha), Společnost bratří Čapků (Praha). - Praha : Národní knihovna ČR, 1995. - 12 s. : obr. [UPM]
☐	Josef Čapek : kresby [Praha : 1930] / [Výst. Krásná jizba Praha XI.-XII.1930]. - Praha : S. n., 1930. - Nestr [NG]
☐	Josef Čapek : Nejskromnější umění / [Obecní dům v Praze 3.12.2003-29.2.2004, Místodržitelský palác, Moravská galerie v Brně 26.3.-23.5.2004 ; pořadatel výstavy Obecní dům ; autorka koncepce publikace a textů Alena Pomazalová] - Praha : Obecní dům 2003 - 100 s. : barev. obr. ISBN 80-86330-73-8 [ITPM]

Příklad č.2: Listování v názvech článků – vyhledávání název Josef Čapek. V katalogu VŠUP nebyly nalezeny žádné články, protože knihovna VŠUP analytický rozpis neprovádí.

[UPM]10, [NG]10, [MG]10, [VSUP]TimeOut,

☐	Josef Bizeral ml. Heřmán po bitvě / Teutoburckém les přijímá ukořistené hroje / VII. Vlnas In: Dějiny a současnost : kulturně historická revue - ISSN 04, 5329 - Roč. 24, č. 1 (2002), s. 26-27 : bar. il. [MG]
☐	Josef Chochol - Fokus o minulejší portrét / Rostislav Švácha In: Umění : Časopis Ústavu dějin umění ČSAV - ISSN 0049-5123 - 42/1 (1994), 21-49 [N]
☐	Josef Čapek / Šlavině Petráková In: Antique - ISSN 1211-4022 - Roč.9, č.3 (2002), s.7-11 : [9] barev. obr. [UPM]
☐	Josef Čapek - kreslí / Petr Spielmann [UPM]
☐	Josef Čapek - Třikrát a ještě ne dost / Vojtěch Lahoda In: Umění : Časopis Ústavu dějin umění ČSAV - ISSN 0049-5123 - 45/3-4 (1997), 396-400 [NG]
☐	Josef Čapek a Brandtlův tipický obraz / Jaromír Neumann [UPM]
☐	Josef Čapek dětem / Blanka Stehliková In: Atelier - ISSN 1210-5236 - Roč.9, č.3 (1996, 1.2.), s.3 : 1 obr. [UPM]
☐	Josef Čapek jako výtvarný referent / Pavla Pečínková [UPM]
☐	Josef Čapek nejenom dětem / Tomáš Brabec In: Staročistota a užité umění : Měsíčník pro sběratelé a znalce - /3 (1996), 25 [NG]
☐	Josef Čapek v Německu mluvením i současně / Ulrich Grootmann [UPM]

Příklad č. 3: Hledání ve výrazech tezauru – hledaný výraz Čapek, Josef. Při věcném zpracování se projevuje poměrně velká nejednotnost, knihovny Moravské galerie a VŠUP výrazy tezauru vůbec nevylučují.

[\[UPM\]](#)36, [\[NG\]](#)40, [\[MG\]](#)0, [\[VSUP\]](#)0,

Seřadit podle:	Názvu	Autora	Nakladatele	Roku	Země	Jazyka	Typu	Média

1-10 / 76

☐	Avantgarden in Mitteleuropa 1910-1930 / Timothy O. Benson. - Köln : Deubner Verlag für Kunst, 2002. - 813 s. : barev. obr.[UPM]
☐	Le Cubisme a Prague, 1991. [NG]
☐	Le Cubisme a Prague et la collection Kramář / [Texty] Miroslav Lamač, Jaromír Zemina ; [výst.] Palais de Beaux-arts Bruxelles 10.11.-27.12.1967. - Bruxelles : S. n., 1967. - Nestr. : obr. včet. barev.[NG]
☐	Cubisme Tchegue / Miroslav Lamač ; Avec contributions de Jana Claverie, Raymond Guidot, Ivo Janouška Milena Lamarová. - Paris : Centre Georges PompidouFlammarion, 1992. - 279 s. : obr. včet. bar. ISBN 012153-72-85850-653-1[NG]
☐	Czech Modernism : 1900 - 1945 / Exhibition curators Jaroslav Anděl, Anne Wilkes Tucker, Alison de Lim Greene, - 1st ed.. - Houston : The Museum of Fine Arts Houston, 1989. - 263 s. : il. ISBN 0-89090-044-1[NG]
☐	Čapek's bookshelf: the book design by Josef Čapek / [editor Saeco Oikawa]. - Tokyo : Shingo Mioshi, 200

Příklad č. 4: Hledání v poli předmětová skupina – hledaný výraz Čapek Josef. Opět se projevuje výrazná nejednotnost v oblasti věcného zpracování.

[\[UPM\]](#)6, [\[NG\]](#)0, [\[MG\]](#)0, [\[VSUP\]](#)9,

Seřadit podle:	Názvu	Autora	Nakladatele	Roku	Země	Jazyka	Typu	Média

1-10 / 15

☐	Dětem / František Halas, Josef Čapek, přebásnila Suzanne Renaud. - Grenoble : Romarin, 1998 - 74 s. : ISBN 2-910544-05-2[VSUP]
☐	Josef Čapek : velikost malých kreseb / [Miloslav Koval, Jaroslav Slavík, Jaroslav Dostál]. - [Šumperk] : Galerie Jiřího Jílka, [2000]. - [22] s. : čb. obr. + [1] s.[UPM]
☐	Josef Čapek 1887-1945 / Pavla Pečínková. - 1. vyd.. - Praha, 1995 - 93 s. : il. ISBN 80-205-0493-1[VSTU]
☐	Josef Čapek 1887-1945 : kresby / [texty Josef Čapek, Petr Spielmann, Jaroslav Dostál] ; kat. výst. : Litoměřice, Galerie výtvarného umění, 11.12.1997-15.2.1998. - Litoměřice : Galerie výtvarného umění Litoměřice, 1997. - 63 s. : čb., barev. obr. ISBN 80-85090-31-7[UPM]
☐	Josef Čapek 1887-1945 [Egon Schiele centrum, Český Krumlov] / kat. výst. : Český Krumlov, Egon Schiele centrum, 11.5.-29.9.1996, Passau, Museum moderner Kunst, podzim 1996, Bochum, Museum, jaro 1997 Český Krumlov : Egon Schiele centrum, 1996. - 222 s. : čb., barev. obr. ISBN 3-928844-19-9[UPM]
☐	Josef Čapek dětem / výst. : Praha, České muzeum výtvarných umění, 20.12.1995-4.2.1996 ; ftext Jaroslava

Příklad č. 5: Kombinovaný dotaz, ve výrazech tezauru je zadán dotaz architektura and secese. Opět byly výsledky nalezeny pouze v katalozích dvou ze čtyř knihoven.

[UPM]42, [NG]4, [MG]0, [VSUP]0,

Seřadit podle:	Názvu	Autora	Nakladatele	Roku	Země	Jazyka	Typu	Média

	____		1-10 / 46
☐	Architecture of the 20th century / [texts and selection of buildings] Zdeněk Lukeš ; [translation Martin The 1st ed.. - Praha : Správa Pražského hradu, 2001. - 189 s. : čb. obr., plány ISBN 80-86161-47-1[UPM]		
☐	Die Architektur der Donaumonarchie 1867-1918 / Ákos Moravánszky ; [aus dem Ungarischen von Marina Annus]. - Budapest : Corvina, 1988. - 225 s. : čb. obr. ISBN 963-13-2493-1[UPM]		
☐	Architektura 20. století / [text a výběr staveb] Zdeněk Lukeš. - Vyd. 1.. - Praha : Správa Pražského hradu, 2001. - 189 s. : čb. obr., plány ISBN 80-86161-40-4[UPM]		
☐	Architektura 20. století / Mary Hollingsworthová. - Bratislava : Columbus, spol. s.r.o., 1993. - 190 s. ISBN 7136-035-X[NG]		
☐	Architektura 20. století [Hollingsworth, M.] / Mary Hollingsworth. - Bratislava : Columbus, 1993. - 189 s. : barev. obr. ISBN 80-7136-035-X[UPM]		
☐	Art Nouveau : paintings, jewellery, bric-a-brac, sculpture, architecture / Nathaniel Harris. - London : Hamlyn, 1987. - 206 s. : 195 čb., barev. obr. ISBN 0-600-37315-0[UPM]		

Časopisy

Další službou, kterou VUK svým návštěvníkům nabízí, je jednoduchý seznam všech odborných českých i zahraničních časopisů, které odebírají knihovny VUK. V současné době je to 287 titulů časopisů, z toho 162 českých, 125 zahraničních. Seznam je řazen abecedně a obsahuje název časopisu, zemi jeho vydání a údaj o tom, která knihovna má daný titul ve fondu.

Zajímavé zdroje

V tomto oddíle jsou vybrány odkazy na informační zdroje, o kterých se domníváme, že by mohly být pro návštěvníky VUK užitečné: katalogy některých knihoven (např. MAK - Österreichisches Museum für angewandte Kunst, Wien), elektronické databáze (např. Art Full Text), muzea, knihovny a zajímavé projekty zaměřené na oblast umění (např. AMICO – Art Museum Image Consortium, Art & Architecture Thesaurus Browser) atd. V anglické verzi jsou přidány odkazy na české informační zdroje z oblasti užitého a výtvarného umění.

Virtuální umělecká knihovna v Jednotné informační bráně

Prostřednictvím této služby je možné prohledávat různé informační zdroje v rámci Jednotné informační brány s možností souběžného prohledávání vybraných zdrojů. Toto plnotextové vyhledávání se spustí pomocí jednoduchého formuláře.

Pro Virtuální uměleckou knihovnu bylo přednastaveno vyhledávání v těchto zdrojích: Virtuální umělecká knihovna, Souborný katalog ČR,

Oxford Libraries' Union Catalogue (OLIS), Library of Congress Online Catalog. Rádi bychom získali přístup i do British Library Public Catalogue, protože je to velmi důležitý zdroj pro oblast umění.

V této nabídce lze vyhledávat dvojím způsobem – pomocí přirozeného jazyka (jako v Google), další metodou je tzv. pokročilé vyhledávání pouze podle určitých údajů, např. podle jména autora. Lze použít dotazovací jazyk CCL, na webu VUK je uvedeno několik příkladů.

Příklad vyhledávání: Byl zadán dotaz kubismus or cubism, jsou prohledávána všechna pole ve všech přednastavených zdrojích.

Ukázka vyhledaných záznamů v Oxford Libraries' Union Catalogue (OLIS); úplně vpravo na obrázku je vidět tlačítko SFX, které nabízí další možnosti vyhledávání.

Ukázka vyhledaných záznamů v Library of Congress Online Catalog

#	Autor	Název	Rok	Zdroj
1	Kosinski, Dorothy M.	Douglas Cooper und die Meister des Kubismus	1987	OLIS - souborný katalog
2	Liška, Pavel.	Český kubismus 1909-1925 : malířství, sochařství, umělecké řemeslo, architektura	1991	OLIS - souborný katalog
3	Blümner, Rudolf.	Der Geist des Kubismus und die Künste	1921	OLIS - souborný katalog
4	Gerhardus, Maly.	Cubism and futurism : the evolution of the self-sufficient picture	1979	OLIS - souborný katalog
5	Lahoda, Vojtěch.	Český kubismus	1996	OLIS - souborný katalog
6	Kunstmuseum Winterthur.	Kubismus, Futurismus, Orphismus in der Schweizer Malerei	1970	OLIS - souborný katalog
7	Öffentliche Kunstsammlung Basel.	Kubismus : Zeichnungen und Druckgraphik aus dem Kupferstichkabinett Basel	1969	OLIS - souborný katalog
8		Kubismus : Künstler, Themen, Werke, 1907-1920 : Orientallima1. Inca.F.Haidrich	1982	OLIS - souborný katalog

	VUK	CASLIN – souborný katalog ČR	OLIS – souborný katalog	Library of Congress Online Cat	
#		Autor	Název	Rok	Zdroj
1	☐ vice	☐ Svestka, Jiri.	1909-1925, Kubismus in Prag : [Ausstellung], Kunstverein für die Rheinlande und Westfalen, Düsseldorf, 28.	1991	Library of Congress Online Cat
2	☐ vice	☐ Svestka, Jiri.	Český kubismus 1909-1925 : malířství, sochařství, umělecké řemeslo, architektura	1991	Library of Congress Online Cat
3	☐ vice	☐ Český kubismus.	Czech cubism : architecture, furniture, and decorative arts, 1910-1925	1992	Library of Congress Online Cat
4	☐ vice	☐ La Roche, Raoul	Ein Haus für den Kubismus : die Sammlung Raoul La Roche : Picasso, Braque, Léger, Gris - Le Corbusier und	1998	Library of Congress Online Cat
5	☐ vice	☐ Schmies, Monika.	Hommage à Picasso : Kubismus und Musik : Haus Kemnade, Bochum, 25.10.-21.11.1981	1981	Library of Congress Online Cat
6	☐ vice	☐ Gohr, Siegfried.	Kubismus : Künstler, Themen, Werke, 1907-1920 : Josef-Haubrich-Kunsthalle Köln, 26. Mai bis 25. Juli 1982	1982	Library of Congress Online Cat

Rešerše

Na vyžádání uživatelů jim pracovníci všech knihoven VUK zpracují rešerše na požadované téma. Pravidla pro tvorbu rešerší a jejich ceny se řídí knihovními řády jednotlivých knihoven VUK.

Meziknihovní výpůjční služba

MVS poskytují knihovny sdružené ve VUK za podmínek stanovených knihovními řády jednotlivých knihoven.

Spolupráce v rámci Virtuální umělecké knihovny

Projekt VUK od jeho vzniku přes jeho realizaci až po jeho fungování je založen na spolupráci. Ráda bych se s vámi podělila o některé zkušenosti, které jsme díky VUK získali v této oblasti. Spolupráce probíhala v několika rovinách a nefungovala vždy tak, jak by měla, zejména ve fázi realizace projektu.

Knihovny navzájem

Zcela bez problémů probíhaly všechny aktivity spojené s projektem VUK v rámci účastnických knihoven. Všichni víme, že spolupráce ve všech typech knihoven má dlouhou tradici a děje se v nejrůznějších oblastech knihovnických činností. Také knihovny zapojené do VUK společně řešily některé pracovní problémy ještě před existencí tohoto projektu, např. při výměně publikací, při odstraňování výrazných rozdílů ve jmenné katalogizaci atd. Na vzájemnou spolupráci jsou tedy naše knihovny zvyklé a přípravou projektu VUK zahájily pouze nový druh této spolupráce.

Naše zkušenost z realizace projektu tedy zní: knihovníci se vždy nějak domluví.

Knihovny + Ústav výpočetní techniky UK Praha

Další forma spolupráce probíhala mezi zúčastněnými knihovnami a Ústavem výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze. Kontaktní osobou pro náš projekt byl ing. Jiří Pavlík, se kterým jsme mohli konzultovat ve všech fázích přípravy i realizace projektu; velmi ochotně a trpělivě zodpovídal všechny naše dotazy. ÚVT nám také poskytl podklady jako přílohy potřebné k žádosti o grant VISK 8 a pracovníci z ÚVT se podíleli i na vlastní realizaci projektu. Poskytlí nám také pomoc při řešení technických problémů v jednotlivých knihovnách, kde spolupracovali se správci sítí těchto knihoven. Musím říci, že to byla výborná spolupráce na profesionální úrovni.

Naše zkušenost: není nad pohodové jednání s profesionální firmou.

Knihovny + vlastní instituce

Vlastní instituce v tomto případě představují dvě galerie, jedno muzeum a jedna vysoká škola. Jelikož při spolupráci s VŠUP se nevyskytly žádné podstatné problémy, zaměřím se na knihovny muzeí a galerií. A zde nastávaly největší potíže a docházelo k největším časovým zpožděním a řadě nedorozumění. Domnívám se, že v případě muzeí a galerií k tomu přispěla již zmiňovaná skutečnost, že knihovny nemají v těchto institucích snadnou pozici a neustále musí každou svou novou aktivitu tvrdě obhajovat.

Realizace projektu VUK se týkala v našich institucích zejména oddělení právníků a účtáren. Právníci se podíleli na připomínkování a schvalování Smlouvy na dodání a užívání produktu TinWeb a na tvorbě Smlouvy o spolupráci na VUK. V této fázi byla realizace projektu velmi obtížná, neboť každý právník měl svou vlastní představu o znění smlouvy, každý používal vlastní terminologii (např. již částečně podepsaná smlouva se musela přepracovat, aby mohl být pojem sublicence nahrazen pojmem podlicence); problémy měli právníci také s dodržováním termínů. Příprava a schvalování potřebných smluv tak velmi zdržovaly realizaci projektu.

Účtárny jednotlivých institucí měly za úkol, aby (po podepsání smluv) za zúčastněné knihovny zaplatily pouze poměrnou částku za software využívaný v rámci VUK. Zjistili jsme, že v našich účtárnách je to zřejmě ještě celkem neobvyklá transakce, se kterou se příliš často nesetkávají. Pracovníkům účtáren bylo obtížné vysvětlit, že se platí jen část software, že tento software nebude instalován přímo v budově příslušné instituce (a nemohou tudíž na něj nalepit inventární číslo) atd. Také si pracovníci účtáren museli zvyknout na fakt, že nyní budou platit každý rok poměrnou část údržbových poplatků za příslušný software (obávám se, že někteří si nezvykli dodnes).

Naše zkušenost: ve vlastní instituci je třeba vše řešit s velkým časovým předstihem, je nezbytné připravit si dobré argumenty a uplatňovat je s velkou výmluvností. Že je nutné se při těchto jednáních vyzbrojit maximální trpělivostí, je všem kolegům jistě zcela jasné.

Perspektivy Virtuální umělecké knihovny

VUK není jednorázový projekt, který by skončil vytvořením Virtuálního katalogu a jeho vystavením na internetu. Máme řadu plánů a nápadů, které bychom postupně rádi realizovali. V budoucnu chceme dále **rozšiřovat nabídku knihovnických služeb** pro odbornou veřejnost. Jelikož tři knihovny zapojené do VUK provádějí analytický rozpis článků z časopisů a ze sborníků (UPM, NG, MG), rádi bychom zavedli službu Document delivery. Chceme se postupně zapojit do Virtuální polytechnické (prý již polytematické) knihovny, která umožňuje elektronické zasílání kopií článků uživatelům. Knihovna UPM se v letošním roce do této služby již přihlásila a vybavila scannerem a jedním PC příslušné pracoviště. Nyní však máme před sebou úkol, se kterým jsme příliš nepočítali: musíme odstranit nedůvěru k novým informačním technologiím, která mezi našimi čtenáři panuje, a zároveň je musíme přesvědčit o výhodách této služby. Také knihovna NG se připravuje na přistoupení k VPK.

Dále bychom chtěli v dohledné době návštěvníkům VUK nabídnout službu Ptejte se knihovny. Do této služby se zatím zapojila Knihovna UPM a rádi bychom ji provozovali i v rámci VUK. Chceme se stát garantem zodpovídání dotazů čtenářů z oblasti umění.

Velké plány máme také v oblasti věcné katalogizace. Příklady vyhledávání ve Virtuálním katalogu VUK nám ukázaly, že zde máme ještě velké rezervy. Předpokládáme, že na pravidelných setkáních budeme postupně koordinovat věcné zpracování našich fondů a cílem by mělo být **vybudování oborového tezauru**. Domníváme se, že základem pro tento oborový tezaurus by mohl být předmětový heslář Knihovny UPM, který je z existujících heslářů v našem oboru nejvíce propracován a řada knihoven ho již při zpracování svých fondů využívá.

Byli bychom rádi, kdyby se nám podařilo **zapojit do VUK postupně i další knihovny s uměnovědnou literaturou**, zejména z Rady umělecko-historických knihoven, kterou tvoří kromě čtyř knihoven zapojených do VUK knihovny Akademie výtvarných umění v Praze, Ústavu dějin umění AV ČR, Ústavu pro dějiny umění FF UK, knihovna Muzea umění v Olomouci; případně další knihovny s uměnovědnou literaturou.

V rámci projektu na konsorciální přístup do databáze Art Full Text je nyní uživatelům v našich knihovnách dostupné velké množství elektronických informačních zdrojů jako spolehlivý zdroj informací o všech umělec-

kých oborech. V rozšiřování nabídky služeb účastnických knihoven z této oblasti chceme i nadále pokračovat, chtěli bychom např. získat **přístupy do dalších odborných databází** jako je Bibliographie d'Histoire de l'Art, ART bibliographies modern atd.

Rádi bychom také působili na veřejné knihovny, aby VUK využívaly při zodpovídání dotazů svých čtenářů z oblasti umění, a aby VUK mezi svými čtenáři propagovali jako dobrý a spolehlivý zdroj informací z tohoto oboru.

Uvědomujeme si také možnost perspektivního využití protokolu Z 39.50 v budoucnu nejen pro knihovny, ale i pro celou oblast tzv. paměťových institucí, v jejichž správě jsou ohromné informační fondy. Domníváme se, že výhledově by bylo možné v rámci projektu Jednotné informační brány virtuálně zpřístupnit i vlastní sbírky muzeí a galerií na základě rozšiřování spolupráce kulturních institucí, a podílet se tak na vzniku oborové informační brány na internetu, která by nabízela uživatelům co nejjednodušší a nejkvalitnější způsoby vyhledávání informací v našem oboru.